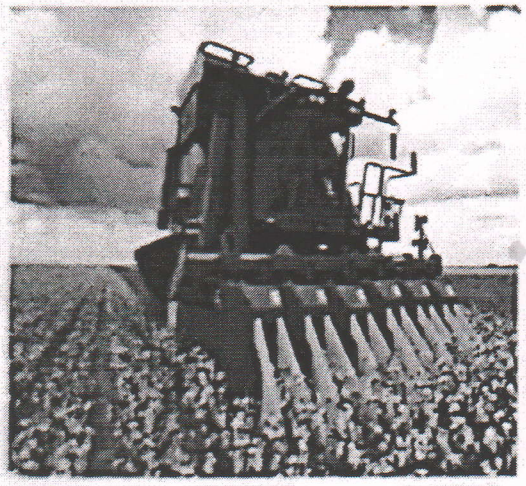
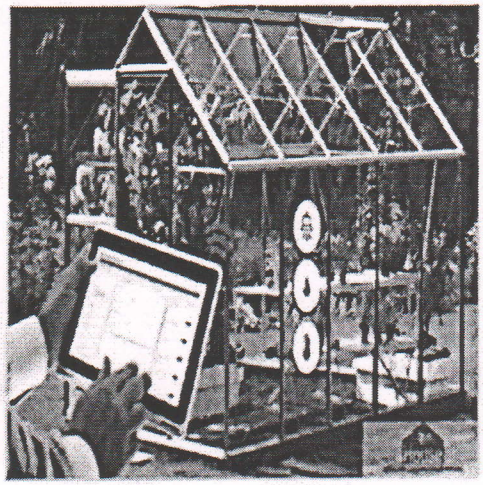
ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ AWÍL XOJALÍĠÍ MINISTRLIĠI

QARAQALPAQSTAN AWÍL XOJALÍĠÍ HÁM AGROTEXNOLOGIYALAR INSTITUTÍ

Qaraqalpaqstan awıl xojalığı hám agrotexnologiyalar institutında 2023-jıldıń 12 dekabr` kúni Ózbekstan Respublikası Konstituciyasınıń 31-jıllığı hám awıl xojalıq xızmetkerleri kúnine bağıshlanğan **«Awıl xojalığında insanğa itibar hám sapalı bilimlendiriwdegi imkaniyatlar hám jańalıqlar»** atamasındağı Respublikalıq ilimiy-ámeliy konferenciya

Сканировано с CamScanner

Qaraqalpaqstan awıl xojalıǵı hám agrotexnologiyalar institutında 2023-jıldıń 12-dekabr` kúni «**Awıl xojalıǵında insanǵa itibar hám sapalı bilimlendiriwdegi imkaniyatlar hám jańalıqlar**» atamasındaǵı respublikalıq ilimiy-ámeliy konferenciya. 2023-jıl 361 bet.

Toplamda búgingi kunde diyqanshılıq, awıl xojalıǵı eginleri agrotexnologiyası, selekciya hám tuqımgershiligi tarawında qollanılatuǵın texnologiyaları, ósimlikshilik, miywe-sabzavot hám palız eginlerin jetistiriwdegi paydalanıw hám baqlaw texnologiyaları. Awıl xojalıǵın mexanizaciyalastırıw, suw xojalıǵı hám jer kadastrında jańa baqlaw texnologiyaların islep shıǵıw boyınsha alınǵan nátiyjeler. Awıl xojalıǵı boyınsha sanlı ekonomikanıń orni hám mashqalalardıń ilimiy tiykarları boyınsha ámelge asırılıp atırǵan respublikalıq ilimiy-texnikalıq jumısları kiritilgen. Konferenciya juwmaǵı boyınsha respublikalıq ilimiy izertlew, joqarı oqıw orınları hám ilimiy izertlew institutlarınıń professor oqıtıwshıları, doktorantlar hám tayanısh doktorantlar, mustaqıl hám erkin izleniwshiler, magistrantlar, ziyrek studentlerdiń ilimiy izertlew jumısları hámde óndiriste xızmet kórsetip atırǵan qániygeliklerdiń aldıńǵı is tájiriybeleri juwmaqları sáwlelengen. Nátiyjeler awıl hám suw xojalıǵı qániygeleri, ilimiy xızmetkerler, joqarı hám orta arnawlı bilimlendiriw mekemeleri islewshileri, doktorant, magistrant hám studentler ushın paydalanıwǵa arnalǵan.

Juwaplı redaktor:

Awıl xojalıǵı ilimleriniń doktorı
B.B. Jollıbekov

Dúziwshiler:

Biologiya ilimleriniń kandidatı, docent — **N.A. Absattarov**
Awıl xojalıǵı ilimleriniń doktorı — **B.U. Aytjanov**

Pikir bildiriwshiler:

Texnika ilimleriniń doktorı, professor — **S.N. Shamshetov**
Awıl xojalıǵı ilimleriniń kandidatı — **B.X. Turdishev**

Qaraqalpaqstan awıl xojalıǵı hám agrotexnologiyalar instituti Ilimiy Keńesinde kórip shıǵılıp, baspaǵa ruxsat etildi, 2023-jıl «29» noyabr` №4-sanlı bayanatı.

Nókis- 2023 jıl

Сканировано с CamScanner

85	**Abdurasulov A.X., Muratova R.T., Obdunov E.A., Mambetnazarov A.B., Allambergenov T.D.** Texnologiya virashivaniya skota myasnogo napravleniya produktivnosti	264
86	**Allamuratova Z.B., Embergenov J.** Qoraqalpoǵiston sharoitida baliq kasalliklarining epizootologik holatining xususiyatlari va profilaktika choralari	268
87	**Djumamuratov A.., Karimov U., Otaxonov O.** Exinokokkoz keselligin emlew	270
88	**Djumamuratov A., Karimov U., Worazi'mbetov M.** Qoylarning sarkoptozina qarsı gúresiw hám aldın alıwda jańa dári dármanlarn sınap kóriw	274
89	**Iyasova J.T., Amirov Sh.K.** Fermer xójaliklarida sigirlarni oziqlantirishdagi muammolar	278
90	***Kaypov T.A.*** Nókis qalası sharayatında perikanta hám forziciya kórkemli putalarinan jazǵi qálemshelerdi arnawli stimulyatorlar arqali jetistiriw texnologiyasi	282
91	**Naurizov T., Kanlyazova F.** Eshkilerdiń ósiw hám rawajlaniwin jedellestiriwshi faktorlardiń etologiyaǵa tásiri	284
92	**Naurizov T.Q., Qutlimuratov M.S.** Qarakól qoylarina beriletuǵin aziqlar hám jaylaw ot-jem sharayatiniń tásiri	286
93	**Nurabullaeva G.K., Maxsetbaeva K.** Aq amurdi hawizlerge tiǵiz ótkiziw esabina hawiz ónimdarliǵin asiriw.	289
94	***Oripov O.O., Abdrimova G.E.*** Tut ipak qurtining sanoatbop nishonlangan duragaylarini yaratish	292
95	**Karimov R.P., Shernazarov S.J.** Úy quslarinda ushirasatuǵin bronxit keselligi	296
96	**Eshmuratova S., Allebekov B.** Túrkmen arvan porodasi túyeleriniń ónimdarliǵi	298
	6-sekciya. ***AWIL XOJALIǴINDA SANLI EKONOMIKANIŃ ORNI, AGROBIZNES QURAMINDAǴI MASHQALALARDIŃ ILIMIY TIYKARLARI***	
97	**Aliyeva G.** Qishloq xo`jaligida barqaror iqtisodiy o`sishni ta`minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning asosiy yo`nalishlari	300
98	**Baltashev J.M.** Chorvachilik mahsulotlarini ishlab chiqarishiga klasterlik yondoshuv	302
99	**Mambetnazarov B.B.** Qishloq xwjaligida tadbirkorlik sub`ektlarining transformaciyalashuvini raǵbatlantirish ywllari	305
100	**Muratbaeva Z.** Periodı ekonomicheskogo rosta v sel`skom xozyaystve	307
101	**Tajenova G. E, Ablatov U. M.** Effektivnost` vozdelıvaniya zernovıx maslichnıx kul`tur v sel`skom xozyaystve	310
102	**Sitmuratov Sh.** Awil xojaliǵi óndirisin rawajlandiriw prosesslerin	312

Сканировано с CamScanner

2. Воронова И.В. Опыт организации дифференцированного кормления коров в молочных комплексах// Современные состояние и перспективы развития ветеринарной и зоотехнической науки: материалы Всероссийской научно-практической конференции с международным участием. – Чебоксары; Чувайской ГАУ, 2020. -С. 423-431.
2. Герасимова Н.И. Воспроизводительные качества коров и продуктивность молодняка при применении биостимуляторов ПС-2 и ПС-8 // Продовольственная безопасность и устойчивое развитие АПК: материалы

УДК:631:53.03

NÓKIS QALASÍ ShARAYATÍNDA PERIKANTA HÁM FORZICIYA KÓRKEMLI PUTALARINAN JAZǴI QÁLEMSHELERDI ARNAWLI STIMULYATORLAR ARQALI JETISTIRIW TEXNOLOGIYASI

Kaypov Timur Alibaevich 2-kurs tayanish doktarant

Annotaciya. Nukus shaxri sharoytida xozirgi kungasha rivojlanayotgan manzarali butalar assortimentlari urganilib chiqildi va ulardan perikanta va forziciya manzarali butalarining qalamchalarini erta bahorda Nukus shahri botanika boǵida ekilib tajriba ishlari olib borildi. Lekin yanada kuchatchilikni rivojlantirish maqsadida yozgi qalamchalarining yoǵoshlangan novdalarinan qirqip olib qalamcha tayorlab kuchatlar etishtirishni yulga quyshdan iborat.

Kalit suzlar: sanitar gigienik, assortimentlar, arxitekturaviy, mikroiqlim, biologik chidamli.

Аннотация. Изучены сорта декоративных кустарников, развиваюшиеся в настояшее время в городе Нукусе, и ранней весной черенки декоративных кустов периканта и форзиции из них высажены в ботаническом саду Нукуса. Но с целью дальнейшего развития силы роста необходимо заготовить вьюшиеся растения, срезав их с одревесневших ветвей летних вьюшихся растений.

Ключевые слова: санитарно-гигиенические, сортименты, архитектурные, микроклиматические, биологически стойкие.

Temanıń aktuallıǵı, tiykarlaw: Kókelemzarlastiriw tarawı ushın ósimlik túrleri assortimenti sheklengen bolıp, onı kóbeytiw hám jaqsılaw zárúrli bolıp tabıladı. Qalalarda egiwge tuwrı bolǵan, shıdamlı hám uzaq ómir kógeretuǵın hámde qımbatlı kórkemli kóriniske iye kórkemli putali ósimliklerden gibiskus, perikanta, lyugustrum, forzitsiya, snejda yagodnik (xankok), yaponskaya aywa, amorfa, jimolost, shipovnik, barbaris, tobulgi (spireya), siren, magoniya, kavkaz palması, normushk, ápiwayı nastarin, hind nastarini, yukka, kalina, bul'danej, rozmarin, sıyaqlı túrlerin egiwge bólek itibardı qaratıw kerek. Qızıl pirokanta - Pyracantha coccinea Roem. Watanı shıǵıs evropa esaplanadı. Berdiev E. T. [2] aytiwinsha qizil pirokanta suwıqqa shıdamlı túr, kórkemli ósimlik sıpatında Rossiya federaciyası qalalarında keńnen paydalanıladı. Lu T. [4] dıń aniqlawinsha forziciyanıń kórkemlilik ózgeshelikleri menen bir waqıtta dárilik tárepleride úyrenilgen. Ilimiy izleniwlerdiń juwmaǵına bola forziciyanıń kúshli antioksidant ekenligi anıqlanǵan hám onı kúshli

Сканировано с CamScanner

dietik antioksidant sıpatında usınıs etilgen. Qayimov.A.Q., Dj. Turok [1] lardiń usinisi boyinsha landshaft dizaynı ushın kórkemli gúllewshi putalardı Respublikamızda ósip rawajlanıwın hám nállerin jetistiriwdi jolǵa qoyıw hám olardı kókelemzarlastırıw hám landshaft dizaynında keńirek paydalanıw kerekligin atap ótken.

Tájiriybe alıp barıw usılları: Dospexov B.A. Metodika Polevogo Opıta [3] (S Osnovami Statisticheskoy Obrabotki Rezul'tatov Issledovaniya). Metodikasınan paydalanılıp egildi. Вариантлар бойынша корсетилиги аныкланды.

Izertlewler nátiyjeleri: Ózbekistan Respublikası ilimler akademiyası Qaraqalpaqstan bólimi qaraqalpaq tábiyi ilimler institutı botanika bańındańı tájribe xojalıǵı jer maydanında perikanta hám forzisiya kórkemli putalarınıń jazǵı qálemshelerinen paydalanıp tájribe alıp barıldi. Bunda qálemshe tayarlawda vegetatciya dáwirindegi aǵashlanǵan shaqadan kesip alınadı hám qálemshe uzınlıǵı 15-20 sm eni 0,5 sm boladı. Jer maydanın tayarlawda 8 dana transheya tayarlandı, hár bir transheya sxeması 1x1 metr qılıp tayarlandı. Bul transheya ishine birinshi 5 sm shaǵal tóseldi hám ústine 20 sm dárya qumınan salınıp bir márte suwǵarıldı. Tayarlanǵan qálemshelerdi 30-danadan baylap suwǵa eritilgen stimulyatorlarǵa 12 saat dawamında salıp qoyıldı. Bunda jámi eki túr boyınsha 240 dana qálemshe bolıp, tajribe 4-variantdan ibarat bolıp: 1-variant baqlaw, 2-variant kornevin stimulyatorı, 3-variant yantarnıy kislota stimulyatorı, 4-variant getereauksin stimulyatorları qollanılıp egildi.

Nókis qalası botanika bańındańı tajribe sonı kórsetedi arnawlı nálxanlarda Perikanta hám forziciya putalı nállerin jazǵı qálemshelerdi alıp arnawlı stimulyatorlardı qollanılıp náller jetistiriwdi jolga qoyılsa maqsetke muwapıq boladı. Tájribede yantarniy kislota qollanilgan stimulyatorda júda joqari nátije aniqlandi.

Dala tajribesinde perikantanıń baqlaw variantında 30 qálemsheden 10 danası qógerdi. Kornevin stimulyatorı qollanılǵanında 30 qálemsheden 16 danası kógerdi, Yantarnıy kislota stimulyatorı qollanılǵanında 30 qálemsheden 25 danası kógerdi, Getereauksin stimulyatorı qollanılǵanında 30 qálemsheden 19 danası kógergenligi tajribede anıqlandı. Egilgennen keyin kúnine bir márte leyka menen keshki waqıtları suwǵarılıp turıldı. 15-kúnnen keyin tutip qalıw dárejesi anıqlandı.

Жуўмақ: Perikanta hám forziciya putasın tiykarınan shet ellerden alıp kelinip xalıq jasaw ornların kókelemzarlastırıwda paydalanıp egilip kelinbekte. Bul nállerdiń jergilikli sharayatqa hawa-rayýna hám topýrańýna beyimlesip ketiwi, tutıp ketiw dárejesi tómenligi baqlandı. Usı nállerdi toǵay xojalıqlarındańı nálxanalarda jetistiriwdi jolǵa qoyılsa juda maqsetke muwapıq boladı. Sebebi náller jetistirilgende nál bahası júdá arzan hám jergilikli sharayatda tutip ketiw dárejesi, ósip rawajlanıwı júdá joqarı boladı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar dizimi.

1. Qayimov A.Q., Dj. Turok. Aholi yashash joylarini kukalamzorlashtirish (darslik).– Toshkent, "Fan va texnologia" nashr., 2012. – 124 b.

2. Berdiev E. T. Manzarali daraxt-buta usimliklar (uslubiy qwllanma).– Toshkent, ToshDAU Tahririyat-nashriyot bwlimi, 2021. –111 b.

3. Dospexov B.D. Metodika polevix opıta (4-oe izd.). – M.: Kolos, 1986. - 415 s.

Сканировано с CamScanner